

Załącznik do:

Uchwały Nr IX/84/07

Rady Miasta i Gminy Wiązów

z dnia 28 czerwca 2007 roku

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WIĄZÓW
NA LATA 2007-2013**

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	3
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	5
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU.....	9
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	11
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	20
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	20
2.2. DEMOGRAFIA.....	21
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	23
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	30
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	33
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	36
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	38
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	40
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY.....	42
2.10. ANALIZA SWOT.....	46
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	53
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	58
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	61
3.1. MISJA	61
3.2. CELE STRATEGICZNE	61
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	69
4. UWAGI KOŃCOWE.....	79

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność

między zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć

o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

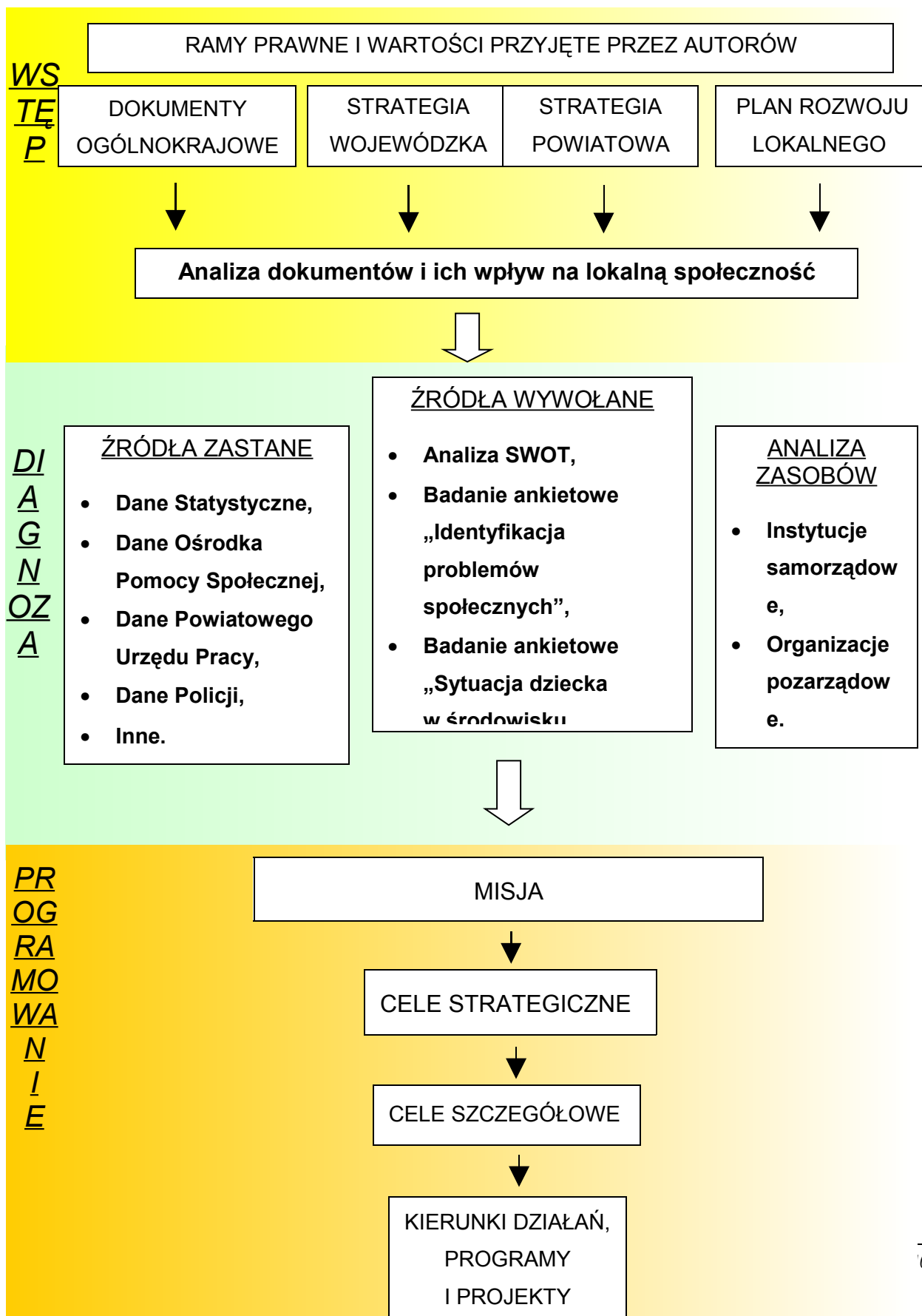
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wiązowie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty

z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. DOLNOŚLĄSKA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA LATA 2005-2013

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2005-2013 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań Samorządu Województwa Dolnośląskiego w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona integralną część Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz jest próbą odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć, by mieszkańcy województwa mogli w sposób jak najpełniejszy zaspokajać swe potrzeby i realizować własne scenariusze życiowe.

Struktura priorytetów i działań strategicznych w zakresie polityki społecznej podejmowanych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego obejmuje:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:

- aktywizację osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy,
- redukcję zjawiska ubóstwa,
- wsparcie osób niepełnosprawnych, pozbawionych możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie,
- przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie,
- wsparcie dzieci i młodzieży dotkniętej sieroctwem,
- przeciwdziałanie marginalizacji społecznej powodowanej uzależnieniami,
- przeciwdziałanie bezdomności.

2. Integrację społeczną środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia:

- integrację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych,
- doskonalenie systemu opieki nad dziećmi i rodziną,
- aktywizację społeczną osób starszych,
- wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn.

3. Krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego:

- wsparcie lokalnych inicjatyw opartych o zasady pomocniczości i partnerstwa,

- aktywizację społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich,
- umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej z organizacjami sektora pozarządowego,
- kreowanie opinii społecznej, eliminującej negatywne stereotypy w odniesieniu do osób dotkniętych marginalizacją społeczną.

4. Podnoszenie jakości usług społecznych:

- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników oraz kadr kierowniczych jednostek pomocy społecznej,
- współpracę z partnerami zagranicznymi i opracowywanie nowych oraz wspólnych rozwiązań z zakresu polityki społecznej,
- promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki społecznej,
- doskonalenie współpracy z administracją rządową oraz samorządową wszystkich szczebli.

1.4.5. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE STRZELIŃSKIM

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Strzelińskim”. Dokument, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad strategią dokonano diagnozy sytuacji społecznej w powiecie, zidentyfikowano występujące problemy oraz wyznaczono następujące kierunki działań i zadania do realizacji:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu, zmniejszenie skutków bezrobocia:

- praca socjalna w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy,
- tworzenie miejsc pracy dla osób bezrobotnych,
- zwiększanie atrakcyjności osób bezrobotnych wobec pracodawców.

2. Przeciwdziałanie uzależnieniom i zmniejszanie skutków tego zjawiska:
 - diagnoza środowisk zagrożonych uzależnieniami,
 - zapobieganie narastaniu zjawiska alkoholizmu i narkomanii dorosłych, dzieci i młodzieży,
 - organizowanie indywidualnej pomocy rodzinie problemowej,
 - tworzenie i prowadzenie świetlic terapeutycznych i klubów środowiskowych o zasięgu ponadgminnym dla dzieci i młodzieży,
 - organizowanie szkoleń.
3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie:
 - utworzenie systemu wsparcia dla ofiar przemocy,
 - zapewnienie fachowej pomocy sprawcy przemocy.
4. Pomoc rodzinom problemowym:
 - pomoc rodzinom problemowym, wspomaganie rozwoju jednostki i rodziny,
 - minimalizowanie skutków ubóstwa,
 - opieka lub wychowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej.
5. Pomoc osobom niepełnosprawnym:
 - diagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych,
 - utworzenie ośrodka wsparcia dla psychicznie chorych,
 - stworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączenie się w życie środowiska lokalnego oraz wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi,
 - organizowanie pomocy w razie długotrwałej choroby w rodzinie,
 - poprawa warunków socjalno-bytowych osób niepełnosprawnych,
 - rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych,
 - rehabilitacja lecznicza.

1.4.6. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY WIAZÓW 2005-2013

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw)

konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią plany rozwoju lokalnego.. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądaných dla rozwoju gminy działań.

W trakcie prac nad Planem dokonano analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, zidentyfikowano obszary problemowe, przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców gminy i analizę SWOT, a następnie sformułowano wizję („Gmina Wiązów – region, w którym mieszkańcy żyją godnie, spokojni o przyszłość zbudowaną na lokalnych atutach”) i cztery misje rozwoju (1. Stworzyć odpowiednie warunki dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, 2. Podnieść poziom i standard życia mieszkańców, 3. Kreować odpowiedni rozwój rolnictwa i sektora gospodarczego z poszanowaniem środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego, 4. Stworzyć możliwości do aktywnego i bezpiecznego odpoczynku oraz kulturalnego spędzania czasu wolnego) oraz wyznaczono dwanaście celów głównych, w obrębie których określono działania zmierzające do poprawy sytuacji w gminie, w tym poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, obejmującej m.in. zmiany w strukturze zamieszkania:

1. Budowa infrastruktury technicznej.
2. Poprawa standardu zasobów mieszkaniowych.
3. Rozbudowa standardu zasobów mieszkaniowych.
4. Rozbudowa infrastruktury sportowej, kulturalnej i turystycznej.
5. Rozbudowa i remonty bazy oświatowej.
6. Powszechna dostępność podstawowych usług zdrowotnych o wysokim standardzie.
7. Wzrost dostępności podstawowych usług.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Wiązów jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego. Zajmuje powierzchnię 141,82 km² i liczy 7.584 mieszkańców, z czego 2.300 osób mieszka w mieście (stan na 31.12.2005 r.).

Gmina Wiązów jest jedną z pięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu strzelińskiego. Jej obszar podzielony jest na 25 obrębów geodezyjnych (rycina 1.), tj. miasto Wiązów oraz miejscowości: Bryłów, Bryłówek, Częstocice, Gułów, Janowo, Jaworów, Jędrzychowice, Jutrzyna, Kalinowa, Kłosów, Kowalów, Krajno, Księżyce, Kucharzowice, Kurów, Łojowice, Miechowice, Ośno, Stary Wiązów, Wawrzęcice, Wawrzyszów, Witowice, Wyszonowice i Zborowice.

Rycina 1. Gmina Wiązów.

Teren gminy położony jest w obszarze uznawanym za najcieplejszą część Polski. Niezwykle korzystne warunki klimatyczne, niemal płaskie ukształtowanie terenu oraz dobra zasobność w wodę sprawiają, iż gmina posiada typowo rolniczy charakter – użytki rolne stanowią aż 87% jej powierzchni. Dzięki doskonałej lokalizacji względem aglomeracji wrocławskiej i miasta Opola oraz bliskości autostrady A4 gmina dysponuje doskonałymi warunkami do inwestowania. Dużą zachętą dla inwestorów są m.in.: dobra technicznie sieć dróg, ekologicznie czyste i bardzo dobrej klasy obszary rolne, wykwalifikowany personel rolniczy, tania siła robocza, wysokiej jakości woda pitna

rozprowadzana na terenie całej gminy przez zakład wodociągowy oraz duży wybór gruntów pod zabudowę mieszkaniową i produkcyjną. Z końcem 2005 roku na terenie gminy funkcjonowały 2 podmioty gospodarcze publiczne i 281 podmiotów prywatnych.

Obszar gminy obfituje w zabytki i dobra kulturalne. W jego obrębie znajduje się 461 zabytków architektury ujętych w wykazie zabytków oraz 7 podworskich parków zabytkowych. Na szczególną uwagę zasługują kościoły, kamieniczki oraz pałace i dworki. Do rejestru zabytków wpisane jest również całe stare miasto Wiązowa wraz z ratuszem (jako układ urbanistyczny).

Na terenie gminy funkcjonuje przedszkole (w Wiązowie), do którego w roku szkolnym 2005/2006 uczęszczało ogółem 50 dzieci, cztery szkoły podstawowe (w Wiązowie, Witowicach, Wawrzyszowie i Jaworowie), w których naukę pobierało 634 uczniów oraz gimnazjum (w Wiązowie), w którym uczyło się 306 uczniów. W gminie działają również Wiązowskie Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna w Wiązowie oraz Zespół Ludowy „Wiązowanie”.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w trzech gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy Wiązów zamieszkiwało 7.501 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (6.264 osoby), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (2.523 osoby) i zasadniczym zawodowym (1.808 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się jedynie 190 mieszkańców.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku

pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 7.501 mieszkańców gminy 4.384 osoby (58,4%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 2.209 osób utrzymywało się z pracy, w tym 1.445 osób z pracy najemnej i 764 osoby z pracy na własny rachunek lub z dochodów z najmu (609 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 2.175 osób, w tym 1.059 osób otrzymywało emerytury, a 681 osób – renty. Na utrzymaniu pozostawało 3.057 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 60 osób.

Ludność gminy Wiązów w 2005 roku

Dane Urzędu Miasta i Gminy Wiązów.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Wiązów z 31 grudnia 2005 roku teren gminy zamieszkiwały 7.584 osoby, w tym 3.787 mężczyzn i 3.797 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 54 osoby na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Wiązów w 2005 roku

Dane Urzędu Miasta i Gminy Wiązów.

W roku 2005 teren gminy Wiązów zamieszkiwały 1.810 osób w wieku przedprodukcyjnym, 4.686 osób w wieku produkcyjnym oraz 1.088 osób w wieku poprodukcyjnym.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Wiązów w 2005 r. w porównaniu z województwem i krajem (dane w %)

Badana własne Centrum AV.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Wiązów w 2005 roku, należy stwierdzić, iż odbiegała ona zarówno od struktury demograficznej województwa dolnośląskiego, jak i całej Polski. W 2005 roku odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących w gminie był wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej, a wskaźnik procentowy mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym – niższy. Jednocześnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w gminie był niższy niż w województwie i kraju.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Wiązów w 2005 roku była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak zaznaczyć, iż obecnie w skali całego kraju odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasilą one grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Wiązów odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2003-2005 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Wiązów ulegała zmianom. Na spadek liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Spośród 7.584 mieszkańców gminy, 1.449 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.
--

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2005 wzrosły w porównaniu z rokiem 2003. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 520.898 zł, w roku 2004 – 972.598 zł (w tym 680.341 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 1.579.088 zł (w tym 1.255.713 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2005 (liczba osób)
--

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

W latach 2003-2005 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. W analizowanym okresie miał miejsce znaczny spadek (2004 r.), a następnie niewielki wzrost tego rodzaju wsparcia. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również ze świadczeń rzeczowych, opieki psychologicznej oraz porad udzielanych przez pracowników ośrodka.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2005

Typy świadczeń	2003		2004		2005	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	437	414	312	274	320	305
Rzeczowe	277	159	278	169	259	116
Udzielenie porad	23	11	10	1	1	1
Opieka psychologiczna	27	6	23	10	26	5

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku GOPS w Wiązowie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 1.449 osób w 387 rodzinach,
- bezrobocie – 606 osób w 158 rodzinach,
- niepełnosprawność – 581 osób w 89 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 390 osób w 69 rodzinach,

- alkoholizm – 48 osób w 11 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 31 osób w 9 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 18 osób w 5 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 10 osób w 4 rodzinach,
- zdarzenie losowe – 5 osób w 1 rodzinie.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)
--

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokojąca była również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki powinni, samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowili bezrobotni, bez prawa do zasiłku (229 osób w rodzinach). Liczne grupy tworzyły również osoby pracujące i niepracujące (odpowiednio 163 i 133 osoby w rodzinach). Następnymi co do wielkości grupami były osoby uczące się (81 osób w rodzinach), otrzymujące renty (77 osób w rodzinach) oraz pracujące dorywczo i korzystające ze świadczeń emerytalnych

(odpowiednio 61 i 52 osoby w rodzinach). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych (22 osoby w rodzinach) oraz studiujące (13 osób w rodzinach).

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2005 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiązowie.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W 2005 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązowie przyznał ogółem:

- 9.708 zasiłków rodzinnych dla 610 osób,
- 1.599 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 212 osób,
- 1.388 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 111 osób,
- 1.145 zasiłków pielęgnacyjnych dla 174 osób,
- 883 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 136 osób,
- 796 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 426 osób,
- 545 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 62 osób,
- 205 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 27 osób,
- 183 świadczenia pielęgnacyjne dla 17 osób,
- 37 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 37 osób,
- 26 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania dla 3 osób,

W 2005 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązowie przyznawał również zaliczki alimentacyjne, opłacał składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe (na kwotę 17.227 zł) i zdrowotne (na kwotę 12.515 zł) oraz przyznawał i wypłacał dodatki mieszkaniowe (na kwotę 25.645 zł).

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 4 ankiety – trzy ze szkół podstawowych i 1 z wchodzącego w skład zespołu szkół gimnazjum. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	3 (31-36)	
2	Narkotyzowanie się		
3	Palenie papierosów	2 (110)	
4	Ucieczki z domu		
5	Kradzieże	2 (1)	
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3 (14)	
7	Autoagresja		
8	Przestępczość ujawniona	1 (1-2)	
9	Niszczenie mienia szkolnego	1 (4)	
10	Udział w grupach negatywnych		
11	Opieka kuratora sądowego	4 (21)	
12	Przemoc w rodzinie	2 (6)	
13	Zaniedbanie przez dom	3 (9)	
14	Wykorzystywanie seksualne		1

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczono potrzebę sprawowania nadzoru przez kuratora sądowego, sięganie po środki uzależniające (papierosy i alkohol), stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników, zaniedbanie przez dom oraz przemoc w rodzinie (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Wszystkie ankietowane szkoły umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej, po dwie prowadzą dożywianie uczniów i posiadają dostęp do Internetu, a w żadnej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne. Ogół szkół zatrudnia pedagoga, dwie – logopedę, a jedna – pielęgniarkę. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia sportowe, wychowanie do życia w rodzinie), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (4 szkoły) oraz korekcyjno-kompensacyjne i logopedyczne (po 2).

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na zjawisko ubożenia rodzin powodowane w głównej mierze bezrobociem i niskimi dochodami, dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniedbania przez dom, i uzależnień rodziców, przypadki stosowania agresji i przemocy (fizycznej i werbalnej) w grupie rówieśniczej, sięgania przez uczniów po środki uzależniające (papierosy, alkohol i narkotyki) i niedożywienia oraz utrudnioną współpracę z rodzicami uczniów sprawiających problemy wychowawcze.

Według jednego pedagoga na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono boisko szkolne oraz teren wokół gimnazjum w Wiązowie (przystanek autobusowy; w godzinach wieczornych i w dniach wolnych od nauki).

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły wskazywano na potrzebę zintensyfikowania programów profilaktycznych w obszarach uzależnień, agresji i przemocy oraz organizowania szkoleń w ww. zakresie dla nauczycieli i rodziców, a także odbywania spotkań z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, przedstawicielami policji i terapeutą do spraw uzależnień. Ponadto zwrócono uwagę na konieczność rozszerzenia oferty spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez tworzenie nowych kół zainteresowań, oraz udzielania w szerszym zakresie pomocy finansowej, w nauce i w formie dożywiania.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy zintensyfikować wywiady środowiskowe, badania ankietowe oraz indywidualne rozmowy w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów, zdiagnozowania aktualnych problemów (uzależnienia, przemoc domowa, bezpieczeństwo) i potrzeb oraz określenia możliwości ich niwelowania i im sprostania.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność zintensyfikowania działań profilaktycznych w obszarach uzależnień, agresji i przemocy, organizowania szkoleń w ww. zakresie dla nauczycieli i rodziców oraz zaktywizowania uczniów do działalności pozalekcyjnej. Ponadto zwrócono uwagę na potrzebę udzielania w szerszym zakresie pomocy finansowej (stypendia socjalne i naukowe) i w formie dożywiania oraz utworzenia lokalnej grupy wsparcia (interwencyjnej), w skład której weszliby przedstawiciele instytucji wspierających rodzinę na terenie gminy.

Według ankietowanych przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu

rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 powiat strzeliński charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa dolnośląskiego i kraju, stopą bezrobocia.

Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelinie na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Wiązów pozostawało zarejestrowanych 745 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 54,1% ogółu bezrobotnych w gminie (403 osoby). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w gminie Wiązów z końcem 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelinie.

Spośród 4.686 osób z terenu gminy Wiązów, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2005 roku 745 osób pozostawało bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wieku z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelinie.

Z końcem 2005 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoila nieco mniejsza, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Największą liczbę bezrobotnych kobiet wśród ogółu pozostających bez pracy odnotowano w przedziałach wiekowych 18-24 i 25-34 lata.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelinie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2005 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelinie.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2005 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez stażu lub z niewielkim doświadczeniem zawodowym (1-5 lat). W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelinie.

Z końcem 2005 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na

poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 366 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązowie w 2005 roku, 11 rodzin liczących 48 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyły problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 5 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych; żadnej osoby nie skierowano na leczenie. W analizowanym roku GKRPA dokonała również 16 kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wiązowie.

Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Wiązów w latach 2004-2005 roku znacznie wzrosła w porównaniu z rokiem 2003. W 2003 r. wyniosła 61.594 zł, w roku następnym wzrosła do 85.140,49 zł, a w 2005 r. osiągnęła poziom 85.261 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego,

ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Wiązów.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Wiązów ujawniono 342 wykroczenia (o 73 więcej niż w roku poprzednim), w związku z którymi nałożono 135 mandatów karnych (na łączną sumę 17.840 zł), sporządzono 48 wniosków o ukaranie do Sądu Rejonowego (Wydział Grodzki) w Strzelinie oraz udzielono 159 pouczeń.

Wykroczenia ujawnione na terenie gminy Wiązów w latach 2004-2005

Dane Posterunku Policji w Wiązowie.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi wykroczeniami na terenie gminy Wiązów w roku 2005 były wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi ruchu na drogach (84 przypadki). Liczba tego rodzaju zdarzeń wzrosła o 8 w porównaniu z rokiem 2004. Istotną kategorię wykroczeń stanowiły również wykroczenia polegające na spożywaniu alkoholu w miejscu publicznym (33 przypadki). Ich liczba była na tym samym poziomie jak w roku poprzednim. W 2005 roku odnotowano również takie wykroczenia, jak: kradzieże mienia (12 przypadków), wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego (10 przypadków), przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia (8 przypadków), zakłócenie porządku publicznego i wykroczenia przeciwko obyczajowości publicznej (po 7 przypadków), zniszczenie mienia (6 przypadków) oraz wykroczenia przeciwko obowiązkowi meldunkowemu (2 przypadki).

W zakresie ujawniania i zapobiegania popełnianiu przestępstw policjanci Posterunku Policji w Wiązowie zatrzymali 44 sprawców na gorącym uczynku, w tym 2 sprawców kradzieży, 1 pobicia oraz 41 prowadzących pojazd w stanie nietrzeźwości. W związku z zarejestrowanymi zdarzeniami o charakterze przestępczym przeprowadzono ogółem 81 postępowań, z czego 42 zakończono przygotowaniem aktu oskarżenia, 23 umorzono z powodu niewykrycia sprawcy, 11 zakończono z powodu braku cech przestępstwa, a 5 zawieszono. W przypadku ujawnienia przestępstw, policjanci przeprowadzali ustalenia, odbywali rozmowy z mieszkańcami i pouczali ich co do sposobów właściwego zabezpieczenia własnego mienia, jak i zachowania się w celu uniknięcia podobnych zdarzeń w przyszłości.

W analizowanym roku, w ramach działalności prewencyjnej, funkcjonariusze wylegitymowali 1.322 osoby, przeprowadzili 163 interwencje policyjne, zatrzymali i przewieźli do Izby Wytrzeźwień 11 osób, sporządzili 241 wywiadów dla różnych

instytucji, odbyli 21 spotkań z mieszkańcami (w tym również spotkania w szkołach oraz z samorządem gminnym), zatrzymali 24 dowody rejestracyjne oraz 4 prawa jazdy. Ponadto przeprowadzili działania prewencyjne przy użyciu psa tropiącego narkotyki w Szkole Podstawowej i Gimnazjum Publicznym w Wiązowie oraz, w związku ze zgłaszanymi przez mieszkańców problemami, objęli stałym nadzorem dyskotekę w Łojowicach. W celu zapewnienia społeczności lokalnej możliwości stałego kontaktu z policją, wprowadzono dyżury dzielnicowych oraz kierownika Posterunku, a w ramach współpracy z samorządem gminnym poprawiono bazę lokalową i sprzętową miejscowej Policji (dokonano zakupu kamizelek odblaskowych z napisem „Dzielnicowy” i telefonów komórkowych oraz wyremontowano pomieszczenia Posterunku).

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku
--

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Wiązów zamieszkiwało 1.348 osób niepełnosprawnych (w tym 612 mężczyzn i 736 kobiet), co stanowiło 18,0% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2005 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Wiązów skorzystało 581 osób w 89 rodzinach i była to trzecia co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad 50% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (676 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym (630 osób). Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 42 osoby.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 1.119 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 163 osoby pracujące i 60 osób pozostających bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy posiadało 6 osób.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 727 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Środowiska zagrożone ubóstwem

Przyczyny popadania w ubóstwo

Badania własne Centrum AV.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych uzależnieniami (31%), a następnie bezrobotnych i rodziny wielodzietne (po 23%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali jego dziedziczenie i uzależnienia (po 30%) oraz bezrobocie (20%).

Środowiska zagrożone uzależnieniami

Skala problemu uzależnień

Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (37%), a następnie rodziny dysfunkcyjne (19%) i osoby uzyskujące niskie dochody (15%). Określając skalę występowania tego problemu ponad połowa badanych (55%) oceniła ją jako średnią. Jednocześnie aż 40% osób uznało skalę uzależnień w gminie za wysoką, a tylko 5% osób za niską.

Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, najwięcej ankietowanych (łącznie 45%) wyraziło negatywne opinie. Odmiennego zdania było w sumie 25% ankietowanych, a 30% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Problemy społeczne dotyczące osób starszych

Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotyczące tę grupę osób podawali brak opieki ze strony rodziny (30%), choroby (25%), a następnie samotność (20%) oraz ubóstwo i biedę (15%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, wśród ankietowanych przeważały zdania negatywne – ogółem 42% badanych stwierdziło, że jest ona raczej niewystarczająca lub niewystarczająca. Jednocześnie łącznie 37% respondentów wyraziło pozytywną opinię, a 21% osób nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska w tej kwestii.

**Czy osoby niepełnosprawne
są akceptowane w środowisku lokalnym?**

**Czy oferta pomocy osobom
niepełnosprawnym jest wystarczająca?**

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (łącznie 75%) wypowiedziała się pozytywnie. Jednocześnie 5% ankietowanych wyraziło odmienną opinię, a 20% osób nie miało w tej kwestii zdania. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to łącznie połowa ankietowanych wyraziła negatywny pogląd (łącznie 50%). Odmienne stanowisko zaprezentowało jednak 40% respondentów, a jedynie 10% badanych nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (39%), a następnie utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (28%) i ubóstwo (22%).

Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce zdecydowanej większości jej mieszkańcom. Ogółem 84% ankietowanych stwierdziło, iż

wie o fakcie zamieszkiwania takich osób w gminie, a odmienną opinię wyraziło jedynie 16% respondentów.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

Badania własne Centrum AV.

Podjmując kwestię zjawiska przemocy domowej łącznie aż 90% badanych stwierdziło, iż zna bądź słyszało o występowaniu tej patologii, co jest zjawiskiem niezwykle niepokojącym. Odmiennego zdania było jedynie 10% respondentów.

**Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie
w miejscu zamieszkania?**

**Źródło wiedzy na temat stanu
bezpieczeństwa w gminie**

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to zdecydowana większość ankietowanych (95%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były przede wszystkim doświadczenia własne (62%).

Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

**Jaką formę wsparcia powinien oferować
GOPS?**

Ocena pracy pracowników socjalnych

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, najwięcej badanych (39%) nie było w stanie określić swojego stanowiska. Wśród osób, które wyraziły opinię w tej sprawie, dominowały oceny pozytywne – łącznie 33% ankietowanych stwierdziło, iż pomoc udzielana przez GOPS jest raczej wystarczająca bądź wystarczająca. Odmienną opinię wyraziło jednak w sumie 28% osób. W kwestii form wsparcia, jakie powinien

oferować GOPS, badani najczęściej wskazywali na pomoc finansową, doradztwo i aktywizację bezrobotnych (po 20%) oraz pomoc rzeczową (18%) i pracę socjalną (15%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, połowa badanych oceniła ją dobrze lub bardzo dobrze, 20% osób – przeciętnie, a aż 30% respondentów nie miało w tej kwestii zdania.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?
--

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, większość badanych (łącznie 57%) wyraziło negatywną opinię w tej kwestii. Jednocześnie 10% ankietowanych było odmiennego zdania, a aż 33% respondentów nie umiało sprecyzować swojego stanowiska.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,

- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy; wysokie bezrobocie długotrwałe zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwałe,
- niepodnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwałe,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- nie rozwija się zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwałe bezrobotnych,
- wzrost mobilności zawodowej.

Zagrożenia

- brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwałe z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- nie wzrasta dostępność kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy Domu Dziecka, odległego 12 km od Wiązowa.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- nieprowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- nieodpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- ograniczony stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- brak działań w zakresie upowszechniania idei wolontariatu.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- stabilność prawna w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- nie wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- dochodzi do rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- istnienie grupy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- możliwość skorzystania z bazy leczenia odwykowego istniejącej w Strzelinie i Wrocławiu,
- możliwość skorzystania z miejsc pobytu dla ofiar przemocy istniejących w Strzelinie.

Słabe strony

- brak kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- niewłaściwie przygotowana baza lokalowa,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- brak wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- ograniczona współpraca z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,

- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

Zagrożenia

- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp dla osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- dysponowanie małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej.

Słabe strony

- brak profesjonalnego przygotowania kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- nieprawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- niski poziom życia osób starszych; wzrost liczby świadczeniobiorców,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- prowadzenie działań w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny oraz występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie organizacji pozarządowej w sferze niepełnosprawności,
- dostęp do bazy rehabilitacyjnej w Strzelinie,
- pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- brak działań w zakresie upowszechniania w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- sprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,

- współpraca pomiędzy sektorem publicznym i pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Zagrożenia

- nieprowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- brak działań w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- brak działań w zakresie likwidacji barier architektonicznych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- brak wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej i pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- istnienie prywatnego Domu Opieki,
- możliwość podejmowania współpracy z PCK i Stowarzyszeniem Dobroczynności im. Matki Teresy z Kalkuty w Strzelinie.

Słabe strony

- brak bazy lokalowej,
- brak specjalistów: psychologów i pedagogów, którzy pracowaliby dla potrzeb GOPS-u.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Plac Wolności 37, 57-120 Wiązów.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Miasta i Gminy Wiązów.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustaw o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Jednostka zatrudnia kierownika i 5 pracowników socjalnych oraz 2 innych pracowników. Kierownik ma wykształcenie wyższe kierunkowe i posiada specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. Jeden pracownik socjalny legitymuje się również wykształceniem wyższym kierunkowym, a czterech pozostałych – średnim kierunkowym.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia: Ogólnopolska Konferencja Pracowników Socjalnych „Pomoc społeczna i praca socjalna w jednoczącej się Europie”, „Wybrane elementy strategii polityki społecznej”, „Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych – stan obecny i przewidywane zmiany”, „Pomoc społeczna w świetle obowiązujących przepisów prawnych”, „Profesjonalna praca socjalna”, „Technika kontraktu socjalnego”, „Prawo pracy w praktyce”, „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych”, „Świadczenia rodzinne – postępowanie administracyjne w systemie pomocy społecznej”, „Ustawa o świadczeniach rodzinnych w świetle obowiązujących przepisów prawnych”, „Najnowsze zmiany w dodatkach mieszkaniowych”, „Zasady rachunkowości. Typowe księgowania w pomocy społecznej”.

Całodobowy Dom Opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych fizycznie

ul. Kościelna 12, 57-120 Wiązów.

1. Podmiot prowadzący:

Adam Żmuda (osoba fizyczna).

2. Co oferuje (zakres usług):

Placówka zaspokaja potrzeby bytowe (miejsce zamieszkania, wyżywienie, utrzymanie czystości), opiekuńcze (udzielanie pomocy w czynnościach życiowych, pielęgnacja, utrzymanie higieny, opieka pielęgniarska, lekarska) i wspomagające (zabiegi rehabilitacyjne, zaopatrzenie w środki opatrunkowe i higieniczne, zaspokajanie

potrzeb religijnych i kulturalnych, bezpieczne przechowywanie depozytów, organizacja świąt, uroczystości i imprez).

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób starszych (w wieku emerytalnym) oraz niepełnosprawnych fizycznie.

Placówka dysponuje miejscami dla 60 osób.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- rozszerzenie zakresu świadczonych usług o terapię zajęciową oraz, w miarę powiększenia bazy lokalowej, stworzenie przy placówce całodobowej Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych z terenu gminy Wiązów,
- rozszerzenie działalności w zakresie doradztwa dotyczącego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i innych instytucji pomocowych.

Firma Dunaj, Stanisław Dunaj – Zakład Pracy Chronionej

ul. Armii Krajowej 26a, 57-120 Wiązów.

1. Podmiot prowadzący:

Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

2. Co oferuje (zakres usług):

- produkcja i sprzedaż akcesoriów samochodowych,
- zatrudnienie osób niepełnosprawnych,
- rehabilitacja zawodowa, społeczna i lecznicza.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób niepełnosprawnych bez względu na stopień niepełnosprawności.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

Rozbudowa firmy, zwiększenie zatrudnienia, budowa zaplecza wypoczynkowo-socjalnego.

Jednostka Innowacyjno-Wdrożeniowa JUMPE – Jędryczek – Zakład Pracy Chronionej

ul. 1 Maja 29b, 57-120 Wiązów.

1. Podmiot prowadzący:

Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

2. Co oferuje (zakres usług):

- produkcja i sprzedaż taśm do wszystkich typów metkownic,
- cenówki do ręcznego naklejania,
- etykiety do kodów kreskowych,
- etykiety termiczne do wag,
- rolki termiczne, offsetowe i wielowarstwowe do kas fiskalnych,
- rolki do faksów,
- metkownice,
- taśmy ribbonowe do drukarek i faksów,
- kolorowe etykiety i nadruki,
- sprzedaż drukarek do kodów kreskowych i czytników.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Firma zatrudnia 134 osoby, w tym 98 osób niepełnosprawnych, tj. 3 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 28 osób z lekkim stopniem niepełnosprawności i 67 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

Rozbudowa firmy, zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, rozbudowa działalności w sferze socjalnej dla pracowników.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Wiązów są 4 parafie kościoła rzymskokatolickiego oraz funkcjonują: Filia Koła Polskiego Związku Niewidomych w Strzelinie, 6 stowarzyszeń kultury fizycznej w Witowicach, Wiązowie, Kucharzowicach, Wyszonowicach, Łojowicach i Kowalowie oraz Ochotnicze Straże Pożarne w Wiązowie i Jutrzyni. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego.

Filia Koła Polskiego Związku Niewidomych w Strzelinie oferuje pomoc w załatwieniu spraw w urzędach i instytucjach oraz organizuje paczki dla dzieci wyjeżdżających na turnusy rehabilitacyjne. Kluby sportowe natomiast, prowadząc działalność pożytku publicznego zgodnie z ustawą z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873), zgodnie ze statutem organizują i propagują wychowanie fizyczne i sport w zakładach pracy, placówkach oświatowych, instytucjach oraz wśród mieszkańców z terenu działania danego klubu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Kluby realizują określone cele poprzez:

- organizowanie ćwiczeń fizycznych i zajęć w zakresie sportu, rekreacji i rehabilitacji ruchowej, ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia sekcji sportowych różnych dyscyplin sportu,
- organizowanie zawodów, imprez sportowych i rekreacyjnych,
- organizowanie i utrzymanie kontaktów sportowych z organizacjami krajowymi i zagranicznymi prowadzącymi działalność w zakresie kultury fizycznej,
- budowanie oraz eksploatację obiektów i urządzeń sportowych,
- wykonywanie innych zadań o charakterze organizacyjno-sportowym zleconych przez upoważnione organy.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Wiązów.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE W GMINIE WIĄZÓW

1. Polski Związek Niewidomych, Filia Koła w Strzelinie, Wiązów.
2. LZS „Logan” Witowice (sekcja piłki nożnej).
3. KS „Świtez” Wiązów. (sekcje piłki nożnej i tenisa stołowego).
4. LKS Kucharzowice (sekcja piłki nożnej).
5. LZS „Pionier” Wyszonowice (sekcja piłki nożnej).
6. LZS „Piaś” Łojowice (sekcja piłki nożnej).
7. LZS „Pogoń” Kowalów (sekcja piłki nożnej).
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Wiązowie.
9. Ochotnicza Staż Pożarna w Jutrzni.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

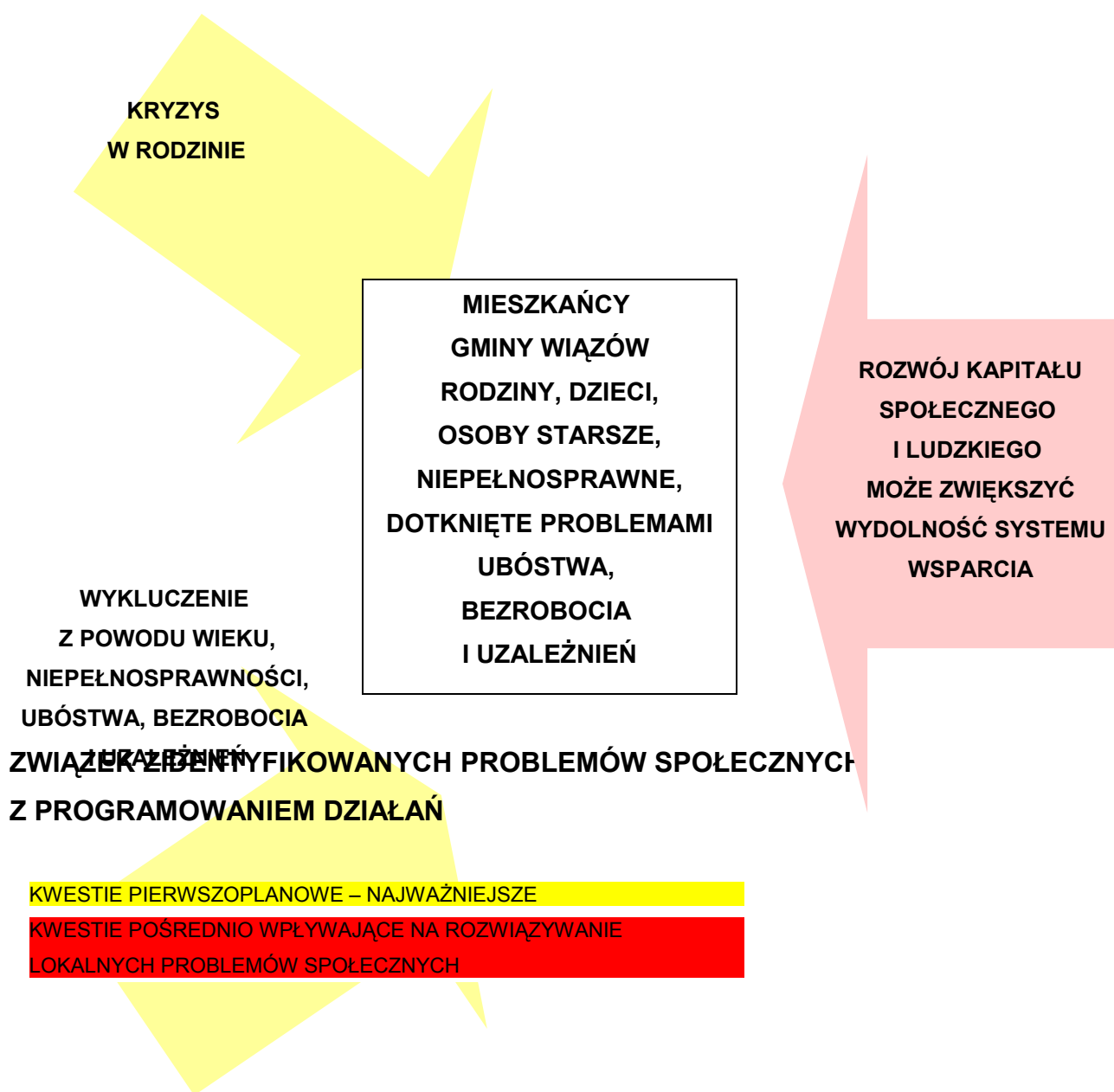
Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

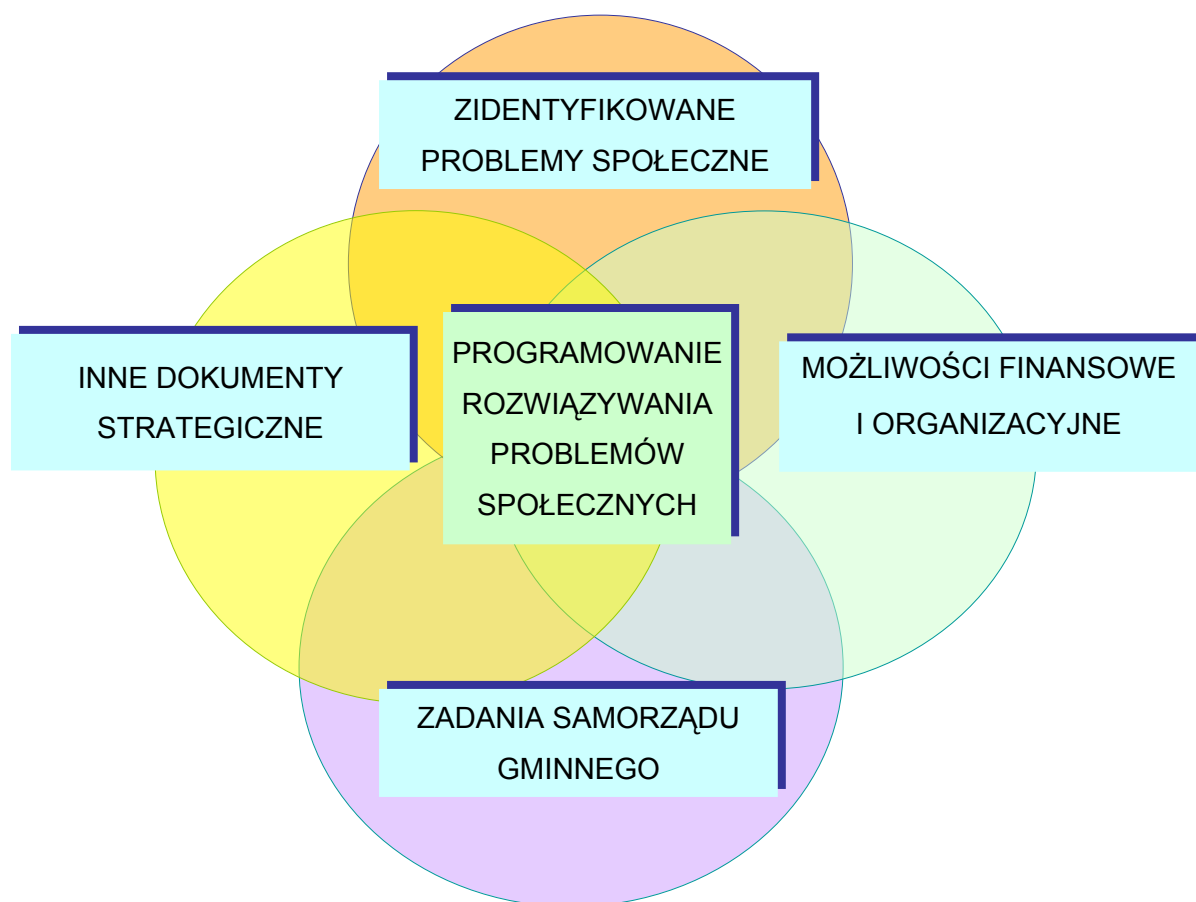
Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania problemów w następujących obszarach:

- ⇒ **wsparcie rodziny** – rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy rozszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego;
- ⇒ **wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym** – zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy stwarza konieczność zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności zwiększa się również liczba osób niepełnosprawnych. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić grupom dotkniętym i zagrożonym ubóstwem, głównie z powodu bezrobocia, i uzależnieniami – problemami bardzo często będącymi przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.
- ⇒ **rozwijanie kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym** – właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców. Ograniczona liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie

o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY WIĄZÓW, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

Powyższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA WIĄZÓW – SILNA I ZINTEGROWANA
SPOŁECZNOŚĆ, AKTYWNA W ROZWIĄZYWANIU
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy rozszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 1.

**Tworzenie warunków sprzyjających
umacnianiu instytucji rodziny**

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą

rodzinie.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej – podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy punktu poradnictwa rodzinnego.
2. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
4. Tworzenie świetlic środowiskowych działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych, koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
6. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
7. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną oraz w zakresie zaspokojenia potrzeb dzieci w placówkach.
8. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.
9. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży (podjęcie działań w kierunku powołania lokalnej grupy wsparcia).
10. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
11. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

12. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz tworzenie kół zainteresowań.
13. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
14. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołem katolickim oraz organizacjami społecznymi.
15. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad itp.
16. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miasta i Gminy oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy stwarza konieczność zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności zwiększa się również liczba osób niepełnosprawnych. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić grupom dotkniętym i zagrożonym ubóstwem, głównie z powodu bezrobocia, i uzależnieniami – problemami bardzo często będącymi przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 2.

Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele szczegółowe:

1. Udzielenie pomocy osobom dotkniętym i zagrożonym problemami ubóstwa i bezrobocia.
2. Wsparcie seniorów i osób niepełnosprawnych.
3. Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1:

1. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych oraz szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych (ze szczególnym uwzględnieniem osób powyżej 45 lat).
2. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym długotrwale bezrobotnych, aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia im wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa i zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
3. Wspieranie rodzin i osób dotkniętych bezrobociem, ubóstwem oraz zagrożonych bezdomnością poprzez udzielanie im pomocy rzeczowej i finansowej oraz podejmowanie działań w kierunku tworzenia na terenie gminy mieszkań socjalnych.
4. Systematyczne doszkalać pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
5. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia najuboższej ludności gminy jednego gorącego posiłku dziennie.
6. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.
7. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla organizacji pozarządowych mogących zorganizować Centrum Integracji Społecznej.

8. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
9. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania.
2. Praca socjalna. Podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających na celu głównie ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, w tym zawieranie umów alimentacyjnych, porozumień na świadczenie usług, zapewnienie osobom uprawnionym usług w ramach pielęgniarstwa opieki środowiskowej, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, także rozpowszechnienie idei wolontariatu, objęcie opieką wolontarystyczną osób potrzebujących opieki, prowadzenie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w celu umożliwienia osobom starszym i niepełnosprawnym skorzystania z przysługujących im uprawnień, np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.
3. Rozwijanie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.
5. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy Dziennego Domu Pobytu dla osób starszych.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,

- aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, tj. utworzenia na terenie gminy warsztatów terapii zajęciowej.
7. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.
 8. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3:

1. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy.
2. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
3. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
4. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
5. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
6. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek, m.in. poprzez zamieszczanie w prasie lokalnej artykułów poświęconych tej tematyce.
7. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia.
8. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia – podjęcie działań w kierunku utworzenia grupy terapeutycznej.
9. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
10. Przeciwdziałanie przemocy domowej:
 - utworzenie telefonu zaufania dla osób pochodzących z rodzin dotkniętych przemocą domową,
 - opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miasta i Gminy oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, Policja.

Problem:

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców. Ograniczona liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 3.

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym

Cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej.
2. Propagowanie i rozwijanie wśród społeczności lokalnej idei obywatelskiej odpowiedzialności i uczestniczenia w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.
3. Stwarzanie korzystnych warunków dla powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych na terenie gminy.
4. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do rozbudowy struktur pozarządowych.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.

2. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
3. Podjęcie działań w kierunku poprawy bazy lokalowej ośrodka.
4. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet, wykorzystywanie gminnych tablic ogłoszeń oraz na łamach prasy lokalnej.
5. Propagowanie idei samopomocy i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej oraz promowanie idei wolontariatu.
6. Analiza ofert organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie powiatu i województwa.
7. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej (np. PCK, Caritas) poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.
8. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
9. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy stowarzyszenia inicjatyw społecznych „Pomocna Dłoń”.
10. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
11. Podejmowanie działań zmierzających ku powołaniu Gminnego Centrum Wolontariatu.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miasta i Gminy oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:

- przyrost naturalny na 1.000 osób,
- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miasta i Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miasta i Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROGRAMY

Gminne Programy Przeciwdziałania Narkomanii oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Wiązów stanowią załączniki do Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiązów na lata 2007-2013.

3.3.5. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawimy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

PROJEKT 1.

„Żyję zdrowo”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Zespół Szkół Publicznych w Wiązowie, ul. 1 Maja 31, 57-120 Wiązów,
tel. (0 71) 393 13 67

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

- realizacja programu wychowawczego szkoły,
- realizacja programów profilaktycznych,
- organizowanie zajęć pozalekcyjnych,
- organizowanie spotkań uczniów z terapeutą.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Zespół Szkół Publicznych w Wiązowie.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

- promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia uczniów,
- promowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- uczniowie i rodzice znają zasady zdrowego odżywiania,
- uczniowie i rodzice posiadają wiedzę na temat szkodliwości nałogów,
- uczniowie i rodzice nabierają nawyków zdrowego trybu życia,
- nauczyciele znają formy i metody pracy z uczniami proponujące zdrowy tryb życia,

- szkoła posiada bazę do realizacji działań związanych z propagowaniem zdrowego stylu życia wśród uczniów i ich rodziców.

BENEFICJENCI PROJEKTU

- uczniowie klas 0-3 i 4-6 Szkoły Podstawowej oraz klas 1-3 Gimnazjum,
- rodzice i nauczyciele.

Korzyści: wiedza i umiejętności dotyczące zdrowego stylu życia.

ZAKRES PROJEKTU

Zadanie	Formy realizacji	Odbiorcy
1. Promowanie zdrowego odżywiania	• udział uczniów w akcji „Mleko piję – świat podbiję”, • wycieczki interaktywne, • projekcja filmów, • spotkania z przedstawicielami służby zdrowia, • udział w szkoleniach	uczniowie klas 0-3 i 4-6 Szkoły Podstawowej oraz klas 1-3 Gimnazjum, nauczyciele Zespołu Szkół
2. Alternatywne formy spędzania czasu wolnego (sport, kultura)	• zajęcia sportowe (utworzenie siłowni w szkole, plac zabaw na terenie szkoły), • zajęcia taneczne, • wyjazdy na basen, • wyjazdy na sanki, narty, • audycje muzyczne, • wyjazdy do kina, teatru, filharmonii, • wyjazdy na wystawy, • warsztaty plastyczne i artystyczne w BWA	uczniowie klas 0-3 i 4-6 Szkoły Podstawowej oraz klas 1-3 Gimnazjum
3. Działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom	• zajęcia z terapeutą, • -projekcja filmów, • -happening i konkursy, • -szkolenia dla rodziców i nauczycieli	uczniowie klas 0-3 i 4-6 Szkoły Podstawowej oraz klas 1-3 Gimnazjum

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

- finanse: 25.000 zł,
- ludzie: nauczyciele,

- wyposażenie: sale własne, materiały dydaktyczne.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- koszty: 252.000 zł,
- ludzie: nauczyciele, instruktor tańca, terapeuta,
- wyposażenie: siłownia, plac zabaw, materiały dydaktyczne, sale własne.

siłownia	15.000 zł
szkolenia dla nauczycieli i rodziców	40.000 zł
zakup materiałów dydaktycznych do realizacji projektu	8.000 zł
nagrody na konkursy	10.000 zł
zajęcia z terapeutą	14.000 zł
wycieczki interaktywne, wyjazdy na basen, do kina	35.000 zł
opłata za zajęcia sportowe i taneczne	35.000 zł
opłata za mleko dla 300 uczniów	15.000 zł
plac zabaw	80.000 zł
ogółem	252.000 zł

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Od września 2007 r. do czerwca 2006 r.

PROJEKT 2.

1. Program Profilaktyczny Przeciwdziałania Alkoholizmowi

2. Program Oddziaływań Wychowawczych Zapobiegających i Minimalizujących Zjawisko Agresji

3. Program Profilaktyczny Bezpieczna Szkoła

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Wawrzychowie,

57-120 Wiązów, tel. (071) 393 00 27, e-mail: spwawrzychow@wp.pl

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ:

Programy profilaktyczne są systematycznie realizowane od roku 2003. Szkoła współpracuje z Gminną Komisją ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją w Strzelinie i Wiązowie oraz Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Strzelinie. W ramach udziału w programach szkoła otrzymała sprzęt RTV.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Wawrzeszowie.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

- wychowanie w trzeźwości jako cel wychowawczy oraz promocja zdrowia,
- kształtowanie inteligencji emocjonalnej jako drogi do osiągnięcia sukcesu życiowego i przeciwdziałania agresji rówieśniczej,
- kształtowanie odpowiedzialności za działania podjęte pod wpływem emocji,
- rozwijanie umiejętności asertywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- podniesienie poziomu wiedzy o zdrowiu,
- poprawa umiejętności prozdrowotnych,
- zwiększenie integracji rówieśniczej,
- zapewnienie uczniom społecznego wsparcia,
- integracja grupy klasowej i stworzenie dobrych warunków do dalszej pracy,
- kształtowanie osobowości uczniów i umiejętności interpersonalnych,
- kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem w trudnych sytuacjach,
- rozpoznanie zjawiska przemocy w szkole,
- ograniczenie przejawów niedostosowania i zwiększenie poczucia bezpieczeństwa uczniów,
- opracowanie i wdrożenie działań zmierzających do zmniejszenia rozmiarów przemocy w szkole,
- wyposażenie nauczycieli w wiedzę i umiejętności niezbędne do pracy profilaktyczno-wychowawczej,
- wyposażenie rodziców w wiedzę i umiejętności niezbędne do pracy profilaktyczno-wychowawczej.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Z realizacji projektów skorzystają uczniowie, rodzice, nauczyciele. Każdy z uczestników programów będzie potrafił docenić przyjacielską pomoc, uświadomi sobie, że z grupą

można uczyć się i bawić, że potrafi rozmawiać o swoich błędach, będzie wiedzieć gdzie szukać pomocy w sytuacjach problemowych, potrafi wskazać zasady współżycia w społeczności, będzie umiał wskazać korzyści płynące z dbania o własne zdrowie, nabędzie umiejętności dbania o swoje zdrowie i odmawiania brania używek pod naciskiem innych osób, potrafi taktownie rozwiązywać sytuacje konfliktowe, potrafi się prawidłowo porozumieć z innymi.

ZAKRES PROJEKTU

Zadania:

- rozbudzanie zainteresowań dzieci własnym zdrowiem, rozwojem, ułatwianie nabywania podstawowych umiejętności dbania o swoje zdrowie,
- kształtowanie osobowości uczniów i umiejętności interpersonalnych,
- integracja grupy klasowej i stworzenie dobrych warunków do dalszej pracy,
- kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policja w Strzelinie i Wiązowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Strzelinie.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

Kamera video, kolorowe bloki rysunkowe, rzutnik do slajdów, tablica korkowa i biała – duża, szary papier, bibuła marszczona, kleje, kolorowa kreda, nagrody rzeczowe za udział w konkursach, pisaki.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Realizacja programów przebiegać będzie systematycznie do roku 2009. Już po dwóch latach wdrażania projektów przewidujemy dostrzegalne efekty pracy.

PROJEKT 3.

„Co Ty wiesz o alkoholu?”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Witowicach, 57-120 Wiązów.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Witowicach, 57-120 Wiązów.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

- przekazanie uczniom, nauczycielom i rodzicom wiedzy na temat profilaktyki antyalkoholowej,

- zmiana postaw i zachowań,
- wzajemne przekazywanie umiejętności i narzędzi przydatnych w praktyce.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- wspieranie pracy profilaktycznej i wychowawczej nauczycieli w środowisku szkoły z uczniami i rodzicami,
- integrowanie środowiska oświatowego wokół zagadnień z zakresu profilaktyki.

BENEFICJENCI PROJEKTU

- uczniowie i rodzice ze Szkoły Podstawowej w Witowicach,
- środowiska lokalne.

ZAKRES PROJEKTU

- scenariusze lekcji na temat profilaktyki antyalkoholowej,
- konkursy na temat alkoholu (literacki, plastyczny),
- wystawa tematyczna.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Wiązowskie Centrum Kultury w Wiązowie,
- Szkoła Podstawowa w Jaworowie,
- Szkoła Podstawowa w Wawrzyszowie,
- Urząd Miasta i Gminy Wiązów,
- lokalna Służba Zdrowia.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- sfinansowanie zakupu materiałów niezbędnych do scenariuszy lekcyjnych,
- zakup nagród dla uczestników konkursu.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

II-V 2007 r.

PROJEKT 4.

„Wybieram zdrowie”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Jaworowie.

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

Organizacja i prowadzenie przez nauczycieli szkoły programu profilaktycznego i świetlicy środowiskowej w miejscowości Miechowice.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Środowisko Szkoły Podstawowej w Jaworowie.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Tworzenie warunków do efektywnego zagospodarowania czasu wolnego zgodnie z zasadami zdrowego stylu życia.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- zorganizowanie zaplecza technicznego do działań rekreacyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży,
- rozwój sportu jako formy aktywności młodzieży,
- system działań w zakresie organizacji imprez okolicznościowych i sportowych.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Dzieci i młodzież z miejscowości Jaworów oraz miejscowości należących do obwodu szkoły.

ZAKRES PROJEKTU

1. Rozwój infrastruktury na obiektach sportowych szkoły (zakup bramek i urządzeń na plac zabaw).
2. System zajęć sportowo-rekreacyjnych.
3. Kształtowanie u dzieci i młodzieży systemu działań i aktywności w zakresie zdrowego stylu życia.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- władze samorządowe gminy Wiązów,
- samorząd lokalny sołectwa Jaworów,
- Rada Rodziców szkoły.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

15.000 zł.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

Ok. 1.000 zł na rok.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

II półrocze 2007 r.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.